

Fframwaith arolygu ar gyfer gwasanaethau mabwysiadu awdurdodau lleol

Cyflwyniad

Mae'r fframwaith arolygu hwn yn gymwys i wasanaethau mabwysiadu awdurdodau lleol.

Mae'n seiliedig ar yr egwyddorion a nodir yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ("Deddf 2014") a chafodd ei greu'n benodol drwy ddefnyddio Rheoliadau Gwasanaethau Mabwysiadu Awdurdodau Lleol (Cymru) 2019 ("y Rheoliadau") a'r cod ymarfer cysylltiedig.

Gweithredu ar sail hawliau

Mae'r fframwaith arolygu hwn yn ystyried ein hymrwymiad i hybu a chynnal hawliau pobl sy'n defnyddio gwasanaethau gofal a chymorth. Mae hyn yn cynnwys hawliau'r bobl a nodir yn y fframweithiau cyfreithiol canlynol (ond heb fod yn gyfyngedig iddynt):

- Deddf Hawliau Dynol 1998¹
- Deddf Cydraddoldeb 2010²
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)³
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau⁴
- Deddf Galluedd Meddyliol 2005⁵
- Trefniadau Diogelu wrth Amddifadu o Ryddid⁶.
- Safonau'r Gymraeg⁷

Nodir rhagor o wybodaeth am ein hymrwymiad i gynnal hawliau dynol o fewn ein gwaith rheoleiddio ac arolygu ar ein gwefan⁸.

Llesiant ac arolygu

Mae ein dull arolygu'n ystyried egwyddorion Deddf 2014 a'r diffiniad cyfreithiol o'r gair "llesiant".

Prif ffocws yr arolygiad yw ystyried y canlyniadau llesiant cenedlaethol. Mae'r fframwaith yn helpu arolygwyr i ystyried tystiolaeth o'r ffordd y mae'r gwasanaeth yn galluogi'r bobl y mae'n eu cefnogi i gyflawni eu llesiant.

¹ <https://www.equalityhumanrights.com/cy/human-rights/y-ddeddf-hawliau-dynol>

² www.gov.uk/guidance/equality-act-2010-guidance

³ www.gov.uk/government/publications/united-nations-convention-on-the-rights-of-the-child-uncrc-how-legislation-underpins-implementation-in-england

⁴ <https://www.equalityhumanrights.com/cy/ein-gwaith-hawliau-dynol/monitoring-and-promoting-un-treaties/y-confensiwn-ar-hawliau-personau-ag>

⁵ www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/9/contents

⁶ [Caiff y rhain eu disodli gan Drefniadau Amddiffyn Rhyddid maes o law](http://www.legislation.gov.uk/wsi/2015/996/schedule/1/made/welsh)

⁷ <http://www.legislation.gov.uk/wsi/2015/996/schedule/1/made/welsh>

⁸ <https://gweddill.gov.wales/docs/cssiw/general/170309humanrightscy.pdf>

Mae'r fframwaith arolygu hwn yn mapio Rheoliadau 2019 a'r cod ymarfer cysylltiedig o dan dair thema, sef 'Gofal a Chymorth', 'Arwain a Rheoli' ac 'Yr Amgylchedd'.

Credwn y bydd y graddau y cyflawnir canlyniadau llesiant pobl yn seiliedig ar effeithiolrwydd y trefniadau sydd ar waith gan ddarparwyr gwasanaethau o dan themâu 'Gofal a Chymorth', 'Arwain a Rheoli' ac 'Yr Amgylchedd'.

Lle y bydd canlyniadau pobl yn wael, bydd angen i ni ystyried y rhesymau dros hyn drwy'r llinellau ymholi yn y fframwaith.

Bydd arolygwyr yn cynnal eu harolygiadau drwy ystyried ein themâu arolygu, sef 'Llesiant', 'Gofal a Chymorth', 'Arwain a Rheoli' ac 'Yr Amgylchedd', ac adrodd arnynt.

Beth yw llesiant**Canlyniadau llesiant cenedlaethol****Llinell Ymholi**

		GaCh	AaRh	AMG
1. Sicrhau hawliau a hawlogaethau	<ul style="list-style-type: none"> Rwy'n gwybod ac yn deall pa ofal, cymorth a chyfleoedd sydd ar gael ac yn eu defnyddio er mwyn fy helpu i sicrhau fy llesiant. Gallaf gael gafael ar y wybodaeth gywir, pan fydd ei hangen arnaf, yn y ffordd rwyf am ei chael a defnyddio'r wybodaeth hon i reoli a gwella fy llesiant. Caf fy nhrin ag urddas a pharch ac rwy'n trin eraill yn yr un ffordd. Caiff fy llais ei glywed a gwrandewir arno. Caiff fy amgylchiadau unigol eu hystyried. Rwy'n siarad drosod fy hun ac yn cyfrannu at y penderfyniadau sy'n effeithio ar fy mywyd neu mae gennyf rywun a all wneud hynny drosod. 	1-2	3-5 6-8	12
2. Iechyd corfforol, iechyd meddwl a llesiant emosiynol. Hefyd yn achos plant: Datblygiad corfforol, deallusol, emosiynol, cymdeithasol ac ymddygiadol	<ul style="list-style-type: none"> Rwy'n iach ac yn weithgar ac yn gwneud pethau i gadw fy hun yn iach. Rwy'n hapus ac yn gwneud pethau sy'n fy ngwneud yn hapus. Caf y gofal a'r cymorth cywir, cyn gynted â phosibl. 	1-2	3-8	
3. Amddiffyn rhag camdriniaeth ac esgeulustod	<ul style="list-style-type: none"> Rwy'n ddiogel ac yn cael fy amddiffyn rhag camdriniaeth ac esgeulustod. Caf gymorth i amddiffyn y bobl sy'n bwysig i mi rhag camdriniaeth ac esgeulustod. Caf wybodaeth am sut i leisio fy mhryderon. 	1-2	3-6 8-11	12
4. Addysg, hyfforddiant a gweithgareddau hamdden	<ul style="list-style-type: none"> Rwy'n gallu dysgu a datblygu i'm llawn botensial. Rwy'n gwneud y pethau sy'n bwysig i mi. 	2	3-5 7, 8	
5. Perthnasoedd domestig, teuluol a phersonol	<ul style="list-style-type: none"> Rwy'n perthyn. Rwy'n cyfrannu at berthnasoedd diogel ac iach ac yn eu mwynhau. 	1-2	3-5 6, 8, 9	
6. Cyfraniad a wneir at y gymdeithas	<ul style="list-style-type: none"> Rwy'n ymgysylltu â'm cymuned ac yn cyfrannu ati. Teimlaf fy mod yn cael fy ngwerthfawrogi mewn cymdeithas 	2	8	
7. Llesiant cymdeithasol ac economaidd.	<ul style="list-style-type: none"> Rwy'n cyfrannu at fy mywyd cymdeithasol a gallaf fod gyda'r bobl a ddewisaf. Nid wyf yn byw mewn tloidi. 	2	3-5 7, 82	12

	<ul style="list-style-type: none"> • Caf gymorth i weithio. • Caf yr help sydd ei angen arnaf i dyfu a bod yn annibynnol. • Caf ofal a chymorth drwy gyfrwng y Gymraeg os bydd angen hynny arnaf. 			
8. Yr Amgylchedd Cyffredinol	<ul style="list-style-type: none"> • Rwy'n byw mewn cartref sy'n fy helpu orau i sicrhau fy llesiant. 	-	-	-

Gofal a Chymorth

Maes Asesu		Llinell ymholi	Rhif y Dudalen
1	Safonau Cymorth	Llinell Ymholi 1: Y graddau y mae unigolion yn cael cymorth o'r ansawdd sydd ei angen arnynt drwy wasanaeth sydd wedi'i gynllunio drwy ymgynghori ag unigolion ac sy'n ystyried eu dymuniadau personol, eu dyheadau ac unrhyw beryglon ac anghenion arbenigol sy'n llywio eu hanghenion am gymorth. (Rheoliad 14-17)	8-10
2	Diogelu	Llinell Ymholi 2: Y graddau y mae gan ddarparwyr gwasanaethau y mecanweithiau ar waith i ddiogelu unigolion agored i niwed y maent yn darparu gofal ar eu cyfer. (Rheoliad 18, 20)	11-12

Arwain a Rheoli

	Maes Asesu	Llinell ymholi	Rhif y Dudalen
3	Llywodraethu cyffredinol	Llinell Ymholi 3: Y graddau y mae'r darparwr gwasanaethau yn rhoi trefniadau llywodraethu ar waith er mwyn helpu i sicrhau bod y gwasanaeth yn gweithredu'n hwylus ac i sicrhau bod sylfaen gadarn ar gyfer darparu cymorth o ansawdd uchel i unigolion. <i>(Rheoliad 3, 10)</i>	13-14
4	Datganiad o ddiben	Llinell Ymholi 4: Y graddau y mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn unol â'r datganiad o ddiben. <i>(Rheoliad 4, 5)</i>	15
5	Sicrhau ansawdd	Llinell Ymholi 5: Y graddau y mae trefniadau ar waith i sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei oruchwylio'n effeithiol, drwy brosesau sicrhau ansawdd parhaus sy'n adolygu safonau cymorth a chydymffurfiaeth â rheoliadau a bod y wybodaeth a'r safbwyntiau a gesglir yn cael eu defnyddio er mwyn datblygu a gwella'r gwasanaeth yn barhaus. <i>(Rheoliad 6, 33-35, 38-39)</i>	16-19
6	Diwylliant	Llinell Ymholi 6: Y graddau y mae'r darparwr gwasanaethau yn gweithredu diwylliant o fod yn agored, yn ddiwyll ac yn onest ar bob lefel ac yn sicrhau bod achosion posibl o wrthdaro buddiannau yn cael eu rheoli mewn ffordd agored. <i>(Rheoliad 11, 30, 41)</i>	20
7	Gwybodaeth	Llinell Ymholi 7: Y graddau y gall unigolion gael gafael ar wybodaeth am y gwasanaeth er mwyn eu galluogi i feithrin dealltwriaeth glir ohono a bod cofnodion sy'n ymwneud â'r ffordd y caiff y gwasanaeth ei ddarparu yn gywir, yn hygyrch ac ar gael iddyn nhw a'u cynrychiolwyr. <i>(Rheoliad 12-13, 28, 37)</i>	21-23

8	Staffio	Llinell Ymholi 8: Y graddau y mae unigolion yn cael cymorth gan wasanaeth sy'n darparu nifer priodol o staff addas sydd â'r wybodaeth, y cymhwysedd, y sgiliau a'r cymwysterau i ddiwallu anghenion unigolion am gymorth, i'r safonau gofynnol. (Rheoliad 7, 9, 21-25)	24-28
9	Chwythu'r chwiban	Llinell Ymholi 9: Y graddau y mae pobl sy'n gweithio yn y gwasanaeth yn cael eu cefnogi i leisio pryderon am y gwasanaeth drwy weithdrefnau chwythu'r chwiban. (Rheoliad 32, 40)	29-30
10	Hysbysiadau	Llinell Ymholi 10: Y graddau y mae cyrff rheoleiddio perthnasol ac asiantaethau statudol yn cael eu hysbysu lle bydd pryderon a digwyddiadau arwyddocaol yn effeithio ar unigolion. (Rheoliad 29)	31
11	Cwynion	Llinell Ymholi 11: Y graddau y mae'r gwasanaeth yn hyrwyddo polisi a gweithdrefn gwyno hawdd i bobl eu defnyddio ac yn dangos ei fod yn dysgu yn sgil cwynion i wella'r gwasanaeth. (Rheoliad 31, 36)	32-33
12	Cefnogaeth ar gyfer darpar fabwysiadwyr a mabwysiadwyr sydd wedi'u cymeradwyo	Llinell Ymholi 12: Y graddau y mae'r gwasanaeth yn cefnogi darpar fabwysiadwyr a mabwysiadwyr sydd wedi'u cymeradwyo. (Rheoliad 42)	34

Yr Amgylchedd

	Maes Aseu	Llinell ymholi	Rhif y Dudalen
13	Yr Amgylchedd Cyffredinol	Llinell Ymholi 13: Y graddau y mae darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei ddarparu mewn lleoliad ac amgylchedd addas i weithredu'r gwasanaeth. <i>(Rheoliad 26, 27)</i>	34

Llinell Ymholi 1: Y graddau y mae unigolion yn cael cymorth o'r ansawdd sydd ei angen arnynt drwy wasanaeth sydd wedi'i gynllunio drwy ymgynghori ag unigolion ac sy'n ystyried eu dymuniadau personol, eu dyheadau ac unrhyw beryglon ac anghenion arbenigol sy'n llywio eu hanghenion am gymorth. **(Rheoliad 14-17)**

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 14 – Safonau cymorth - gofynion cyffredinol

- Bydd disgwyliadau'r darparwr gwasanaethau o ran safonau cymorth wedi'u nodi'n glir yn y datganiad o ddiben.
- Bydd y polisiau a'r gweithdrefnau yn unol ag unrhyw ddeddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol cyffredol; ac yn adlewyrchu ymarfer sy'n seiliedig ar dystiolaeth.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod y gwasanaeth yn ymatebol ac yn rhagweithiol wrth nodi a lleihau risgiau.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod cymorth yn cael ei ddarparu mewn modd urddasol gan ddangos parch, a bydd y staff yn dangos agwedd gadarnhaol, llawn gofal at unigolion.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod cymorth yn cael ei ddarparu yn unol ag unrhyw gynllun gofal a chymorth, cynllun cymorth mabwysiadu a/neu gynllun lleoli o ran yr unigolyn, a'i fod yn cynorthwyo unigolion i ddiwallu eu hanghenion am gymorth gan ystyried y canlynol:
 - eu llesiant corfforol, meddyliol ac emosiynol;
 - eu dewisiadau diwylliannol, crefyddol, cymdeithasol neu ysbrydol;
 - anghenion o ran addysg, hyfforddiant a hamdden;
 - eu perthnasoedd personol a theuluol;
 - eu rheolaeth dros fywyd bob dydd a'u cyfranogiad mewn gwaith, lle y bo hynny'n berthnasol;
 - eu datblygiad deallusol, emosiynol ac ymddygiadol;
 - eu hawliau a'u hawliadau, yn enwedig mewn perthynas â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn;
 - eu hamddiffyn rhag camdriniaeth ac esgeulustod.

Dyma ambell enghraifft o hyn:

- Caiff plant eu cyflwyno i'w darpar fabwysiadwyr mewn modd sensitif gyda gwaith cynllunio gofalus ac ystyriol sy'n hyrwyddo ymlyniad. Os bydd amgylchiadau dirybudd yn ei gwneud yn ofynnol i blant symud ymlaen o un lleoliad i'r llall, yna bydd lles a llesiant plant yn parhau i fod yn hollbwysig a bydd staff asiantaeth yn cadw hyn mewn cof bob amser wrth weithredu.
- Caiff unigolion gymorth sy'n eu helpu i reoli eu hachosion gwrthdaro a'u teimladau anodd eu hunain.

- Mae unigolion yn meithrin perthnasoedd cadarnhaol ag unigolion eraill a staff. Ceir ffiniau i blant sy'n glir, yn gyson ac yn briodol.
- Caiff plant gysylltiadau priodol, wedi'u hasesu'n ofalus a'u cefnogi (yn uniongyrchol a/neu'n anuniongyrchol) â'u perthnasau geni, gan gynnwys eu brodyr a'u chwiorydd, a'r bobl eraill sy'n bwysig iddynt, megis gofalwyr blaenorol, pan fydd hyn er eu buddiannau gorau.
- Cymorth priodol parhaus sydd wedi'i gynllunio i sicrhau bod mabwysiadwyr a darpar fabwysiadwyr yn parhau i ddeall effaith bosibl camdriniaeth ac esgeulustod ar ymddygiad eu plant mabwysiedig wrth iddynt fynd yn hŷn (gan gynnwys y trawma y mae profiadau niweidiol mewn plentyndod yn ei achosi) er mwyn eu paratoi i gael ymlyniadau sefydlog a diogel.
- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau ar waith er mwyn helpu unigolion i godi pryderon pan fydd anawsterau wrth ddarparu cymorth.

Cod Ymarfer – Rheoliad 15 – Gwybodaeth

- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod unigolion yn gallu gwneud penderfyniadau am eu bywydau, a'u bod yn cael cymorth i wneud hyn lle y bo angen.
- Caiff unigolion gyfle a chymorth i'w galluogi i gyfrannu eu barn am sut mae'r gwasanaeth yn cael ei gynnal o ddydd i ddydd.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod trefniadau ar waith sy'n galluogi unigolion i gael gafael ar wasanaethau eirioli perthnasol neu grwpiau hunan-eiriolaeth (os ydynt yn dymuno hynny) a chymorth gyda'u hanghenion cyfathrebu er mwyn eu galluogi i wneud penderfyniadau am eu bywyd eu hunain.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n rhoi trefniadau ar waith i alluogi unigolion i ddeall y wybodaeth sy'n cael ei rhoi.
- Pan fydd gwybodaeth ar gael am blant sydd angen teuluoedd arnynt yn lleol, darperir hon yn brydlon ac mewn ffordd glir a chywir.

Cod Ymarfer – Rheoliad 16 – Iaith a chyfathrebu

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau ar waith i helpu unigolion gyda'u hanghenion iaith a chyfathrebu penodol yn unol â'r datganiad o ddiben. Os bydd angen, bydd hyn yn cynnwys rhoi camau ar waith i sicrhau bod unigolion yn gallu cyfathrebu'n ystyrlon. Mae hyn yn cynnwys:
 - iaith yr unigolyn o ran angen, a'i ddewis iaith;
 - dulliau cyfathrebu eraill megis System Cyfathrebu Cyfnewid Lluniau (PECS), Triniaeth ac Addysg Plant sydd ag Awtistiaeth ac Anabledd Cyfathrebu Cysylltiedig (TEACCH), Makaton, ac Iaith Arwyddion Prydain lle y bo'n briodol.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n nodi anghenion cyfathrebu unigolyn wrth benderfynu a all y gwasanaeth ddiwallu ei anghenion am gymorth.

- Gall unigolion ddeall staff pan fyddant yn cyfathrebu â nhw.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n cynnig gwasanaeth yn Gymraeg i unigolion sydd â'r Gymraeg yn iaith gyntaf iddynt, neu'n gweithio tuag at gynnig hynny.

Cod Ymarfer – Rheoliad 17 – Parch a sensitifrwydd

- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau:
 - y gwrandewir ar unigolion ac y cyfathrebir â nhw â chwarteisi a pharch.
 - a bod unigolion yn cael eu trin gyda pharch ac yn teimlo bod gwerth yn cael ei roi arnynt.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod systemau ar waith i ymateb yn brydlon i geisiadau unigolion ac yn gweithio gydag unigolion y mae mabwysiadu wedi effeithio arnynt, gan ddangos parch ar bob adeg tuag at eu tarddiad ethnig, eu crefydd, eu diwylliant, eu hiaith, eu rhywioldeb, eu rhywedd a'u hanabledd, a'u profiad a'u dealltwriaeth o fabwysiadu.

Llinell Ymholi 2: Y graddau y mae gan ddarparwyr gwasanaethau y mecanweithiau ar waith i ddiogelu unigolion agored i niwed y maent yn darparu gofal a chymorth ar eu cyfer. *(Rheoliad 18-20)*

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 18 – Diogelu - gofyniad cyffredinol

- Pan fyddant yn dechrau defnyddio'r gwasanaeth, rhoddir gwybodaeth i unigolion am ddiogelu, sut mae lleisio pryder, a pha gymorth sydd ar gael i'w galluogi i wneud hynny.
- Bydd y staff a'r unigolion yn gallu cael gafael ar bolisïau a gweithdrefnau diogelu sydd wedi'u diweddarau.
- Bydd y staff yn cael hyfforddiant perthnasol i'w rôl er mwyn eu galluogi i ddeall eu cyfrifoldeb i ddiogelu ac amddiffyn unigolion agored i niwed. Bydd hyn yn cynnwys trefniadau diogelu mewnol a lleol gan gynnwys sut mae lleisio pryder (chwythu'r chwiban).
- Bydd y staff yn cael eu hyfforddi'n gyson yn unol â'r argymhellion diogelu lleol.
- Mae'r staff yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau unigol am leisio pryder er mwyn sicrhau diogelwch a llesiant unigolion.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n rhoi cymorth i staff sydd am leisio pryder ynghylch diogelu (chwythu'r chwiban).
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n gweithio mewn partneriaeth ag asiantaethau a gweithwyr proffesiynol perthnasol eraill i reoli risg i unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth.
- Bydd cofnodion ynghylch atgyfeiriadau a chanlyniadau diogelu'n cael eu cadw er mwyn gallu goruchwylio diogelu o fewn y gwasanaeth a chraffu arno. Rhaid i'r rheolwr oruchwylio'r broses o amddiffyn unigolion agored i niwed a rhaid i hynny ddigwydd o fewn y strwythur llywodraethu gyda threfniadau goruchwylio yn cael eu gwneud ar lefel y prif swyddog.
- Bydd darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod canlyniadau sy'n codi wrth atgyfeirio unrhyw achos yn ymwneud â diogelwch yn cael eu cyfleu i'r unigolyn mewn dull sy'n briodol i'w oedran a lefel ei ddealltwriaeth gan ystyried unrhyw gyflwr penodol a/neu anghenion o ran cyfathrebu.

Cod Ymarfer – Rheoliad 19 – Polisiâu a gweithdrefnau diogelu

- Mae polisi a gweithdrefnau diogelu sydd wedi'u diweddarau ar waith.
- Mae'r polisiâu a'r gweithdrefnau yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth gyfredol, canllawiau cenedlaethol a gweithdrefnau diogelu lleol.
- Bydd y polisi a'r gweithdrefnau diogelu'n cynnwys rolau unigol a chyfrifoldebau staff neu bobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth o ran derbyn a rhoi gwybod am honiadau o gam-drin, esgeulustod neu driniaeth amhriodol neu amheuaeth o

gam-drin, esgeulustod neu driniaeth amhriodol. Bydd hyn yn cynnwys cyfarwyddiadau i'r staff am y camau i'w cymryd a'r mecanweithiau ar gyfer cyfeirio pobl at yr awdurdod lleol ac at bartneriaid ac asiantaethau perthnasol eraill.

- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod defnyddwyr gwasanaethau yn gwybod am eu hawl i ddefnyddio gwasanaethau eiriolaeth broffesiynol annibynnol.

Cod Ymarfer – Rheoliad 20 – Dehongli Rhan 5 – Gweler y rheoliad

Llinell Ymholi 3: Y graddau y mae'r darparwr gwasanaethau'n rhoi trefniadau llywodraethu ar waith er mwyn helpu i sicrhau bod y gwasanaeth yn gweithredu'n hwylus ac i sicrhau bod sylfaen gadarn ar gyfer darparu gofal a chymorth o ansawdd da i unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth er mwyn eu galluogi i gyflawni eu canlyniadau personol. **(Rheoliad 3, 10)**

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 3 – Gofynion mewn perthynas â darparu'r gwasanaeth

Mae gan y darparwyr gwasanaethau drefniadau clir i oruchwylio a llywodraethu eu gwasanaeth mabwysiadu er mwyn sefydlu, datblygu a gwreiddio diwylliant sy'n sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i unigolion sy'n defnyddio gwasanaeth mabwysiadu'r awdurdod lleol ac sy'n bodloni gofynion y Rheoliadau. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol:

- polisiau a gweithdrefnau i gyflawni nodau'r datganiad o ddiben ac i roi unigolion yng nghanol y gwasanaeth;
- systemau i asesu, monitro ac adolygu sy'n cefnogi ymarfer sy'n seiliedig ar dystiolaeth ac yn helpu unigolion i ddiwallu eu hanghenion am gymorth;
- prosesau i sicrhau bod cymorth yn cael ei roi mewn ffordd gyson a dibynadwy;
- trefniadau staffio diogel, wedi'u hategu gan ddatblygiad proffesiynol, i fodloni anghenion cymorth unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth;
- systemau ansawdd ac archwilio i adolygu cynnydd a llywio'r ffordd y datblygir gwasanaethau;
- ymagwedd ragweithiol at gyfle cyfartal ac amrywiaeth;
- safle addas a hygyrch.

Cod Ymarfer – Rheoliad 10 – Gofynion i ddarparu'r gwasanaeth yn unol â pholisiau a gweithdrefnau

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau y polisiau a'r gweithdrefnau ar waith fel sy'n ofynnol gan y Rheoliadau.
- Bydd y polisiau a'r gweithdrefnau yn gymesur â'r gwasanaeth sy'n cael ei ddarparu yn unol â'r datganiad o ddiben.
- Polisiau a gweithdrefnau:
 - yn unol ag unrhyw ddeddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol cyfredol;
 - yn nodi sut y maent yn berthnasol i unrhyw wasanaeth rhanbarthol, gan gynnwys y fframwaith rhanbarthol ac unrhyw gytundebau, lle y bo'n briodol;
 - yn cynnig arweiniad i staff i sicrhau bod y gwasanaethau yn cael eu darparu yn unol â'r datganiad o ddiben;
 - yn pennu gofynion a fydd yn rhoi gwybod i'r unigolion am sut darperir y gwasanaeth.
- Bydd y polisiau, y gweithdrefnau a'r arferion yn cael eu hadolygu a'u diweddarau yng ngoleuni newidiadau i arferion, deddfwriaeth sy'n newid ac argymhellion ynglŷn â'r arferion gorau.

- Bydd cyfle i'r staff a'r unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth ymwneud â datblygu polisiau a gweithdrefnau.
- Os bydd y datganiad o ddiben yn newid, bydd y polisiau a'r gweithdrefnau'n cael eu hadolygu a'u diweddarau i adlewyrchu'r newidiadau.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod y staff yn gallu cael gafael ar y polisiau a'r gweithdrefnau sy'n eu helpu i ddiwallu angen yr unigolyn am gymorth, a'u bod yn gwybod am y polisiau a'r gweithdrefnau hynny ac yn eu deall.
- Bydd yr holl bolisiau a gweithdrefnau ar gael i'r unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth a'u cynrychiolwyr.
- Bydd y polisiau a'r gweithdrefnau ar fformat hygyrch i'r unigolyn, a fydd yn derbyn cymorth yn ôl yr angen i'w helpu i ddeall y wybodaeth a ddarperir.
- Bydd systemau ar gyfer monitro a gwella'n cynnwys y rheini sy'n sicrhau bod y gwasanaethau'n cael eu cynnal yn unol â'r polisiau a'r gweithdrefnau.

Llinell Ymholi 4: Y graddau y mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn unol â'r datganiad o ddiben. (*Rheoliad 4, 5*)

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 4 – Cynnwys y datganiad o ddiben

Mae'r datganiad o ddiben yn hanfodol i wasanaethau mabwysiadu awdurdodau lleol. Rhaid iddo:

- disgrifio'n gywir y gwasanaethau a ddarperir;
- dweud ymhle a sut y darperir y gwasanaethau hyn;
- nodi'r trefniadau i gefnogi sut y darperir y gwasanaethau.
- Rhaid i hyn gynnwys y wybodaeth sydd yn Atodlen 1 i'r Rheoliadau.
- Wrth baratoi datganiad o ddiben, rhaid i'r darparwyr gwasanaethau ystyried unrhyw ganllawiau ynghylch datganiad o ddiben a ddarperir gan y rheoleiddiwr gwasanaethau.

Cod Ymarfer – Rheoliad 5 – Gofynion mewn perthynas â'r datganiad o ddiben

- Bydd darparwyr gwasanaethau yn adolygu ac yn diweddarau'r datganiad o ddiben bob blwyddyn, o leiaf, neu'n gynt os bydd newidiadau'n cael eu gwneud i'r gwasanaeth a ddarperir.
- Os bwriedir newid y gwasanaeth a ddarperir, bydd y datganiad o ddiben yn cael ei ddiweddarau i adlewyrchu'r newid hwnnw. Bydd y darparwyr gwasanaethau'n rhoi gwybod i'r unigolion hynny a nodir yn rheoliad 5(6) o leiaf 28 diwrnod cyn gwneud y newidiadau. Dyma ambell enghraifft o hyn:
 - os darperir gwasanaethau arbenigol ychwanegol;
 - newidiadau i'r trefniadau staffio arferol neu lefelau fel sydd wedi'i nodi yn y datganiad o ddiben sy'n bodoli'n barod.
- Os bydd bwriad i newid y gwasanaeth sy'n cael ei ddarparu a hynny ar unwaith, h.y. o fewn y cyfnod hysbysu o 28 diwrnod (gweler rheoliad 5(4) a (5)), rhaid i'r darparwr gwasanaethau:
 - hysbysu'r unigolion a restrir yn rheoliad 5(6) ar unwaith (a lle y bo'n ymarferol, cyn gwneud y newid);
 - diweddarau'r datganiad o ddiben er mwyn adlewyrchu'r newid a hynny'n ddi-oed, a darparu copi i'r rheoleiddiwr gwasanaethau.
- Pan gynigir newid y datganiad o ddiben, bydd y darparwr gwasanaethau'n rhoi gwybodaeth ychwanegol i'r rheoleiddiwr gwasanaethau y gall fod angen arno er mwyn bodloni ei hun y gellir darparu'r gwasanaethau a gynigir.
- Os caiff y datganiad o ddiben ei ddiweddarau, cedwir cofnod o'r fersiwn a'r dyddiad diwygio.
- Mae copi o'r datganiad o ddiben ar gael ac yn hygyrch i'r sawl a restrir yn rheoliad 5(6).

Llinell Ymholi 5: Y graddau y mae trefniadau ar waith i sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei oruchwylio'n effeithiol, drwy brosesau sicrhau ansawdd parhaus sy'n adolygu safonau gofal a chydymffurfiaeth â rheoliadau a bod y wybodaeth a'r safbwyntiau a gesglir yn cael eu defnyddio er mwyn datblygu a gwella'r gwasanaeth yn barhaus. (**Rheoliad 6, 33-35, 38-39**)

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 6 – Gofynion mewn perthynas â monitro a gwella

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau systemau a phrosesau ar waith i fonitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaethau. Bydd hyn yn cynnwys:
 - pwy sy'n gyfrifol am sicrhau bod hyn yn cael ei wneud;
 - sut y bydd hyn yn cael ei wneud;
 - pa mor aml y bydd hyn yn digwydd;
 - y ffordd y caiff canlyniadau eu hadrodd yn ôl i brif swyddogion ac aelodau etholedig yr awdurdod lleol a'u hystyried ganddynt.
- Bydd canlyniad unrhyw adolygiad yn cael ei ddadansoddi a'i adolygu gan bobl sydd â'r wybodaeth, y sgiliau a'r cymhwysedd priodol i ddeall ei arwyddocâd ac i gymryd camau i sicrhau bod pethau'n gwella. Bydd darparwyr gwasanaethau'n ceisio cyngor proffesiynol/arbenigol yn ôl yr angen ac yn brydlon i helpu i sicrhau gwelliannau.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n gallu dangos sut y maent:
 - wedi dadansoddi'r wybodaeth a gasglwyd ac ymateb iddi;
 - wedi defnyddio'r wybodaeth i wella pethau.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n monitro'r cynnydd o'i gymharu â chynlluniau i wella ansawdd a diogelwch gwasanaethau ac yn cymryd camau priodol ar unwaith oni lwyddir i sicrhau'r cynnydd disgwylidig.
- Bydd y systemau a'r prosesau'n cael eu hadolygu'n barhaus i sicrhau eu bod yn galluogi'r darparwr gwasanaethau i weld ymhle y mae rhywbeth yn amharu neu y gallai rhywbeth amharu ar ansawdd a/neu ddiogelwch gwasanaethau, ac i alluogi ymateb prydlon priodol.
- Fel rhan o'r broses adolygu ansawdd, bydd darparwyr gwasanaethau:
 - yn annog adborth;
 - yn ceisio barn yr unigolion yn rheolaidd am ansawdd y gwasanaeth;
 - yn gallu dangos eu bod wedi gwneud hyn ac wedi dadansoddi'r adborth y maent wedi'i gael.
- Bydd y dulliau a ddefnyddir i gysylltu â'r unigolion a restrir yn rheoliad 6(2), ac i gael eu barn, yn briodol i'w hoed, lefel eu

dealltwriaeth ac yn ystyried unrhyw gyflwr penodol a/neu anghenion cyfathrebu.

- Defnyddir gwybodaeth a gesglir drwy'r systemau ansawdd ac archwilio i ddatblygu'r adroddiad ar ansawdd y gwasanaeth yn unol â rheoliad 39(4).

Cod Ymarfer – Rheoliad 33 – Goruchwyllo digonolrwydd adnoddau

- Bydd gan y rheolwr systemau a phrosesau ar waith sy'n darparu gwybodaeth am wasanaeth mabwysiadu'r awdurdod lleol ac unrhyw feysydd lle y gall fod angen arsylwi/ystyriaeth fwy gofalus a/neu wella. Mae hyn yn cynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i'r canlynol:
 - trosiant staff;
 - lefelau salwch staff;
 - cwynion;
 - materion diogelu;
 - adroddiadau arolygu gan y rheoleiddiwr gwasanaethau;
 - canlyniadau arolygu a/neu adroddiadau gan asiantaethau perthnasol eraill, h.y. yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch a'r gwasanaeth tân.
- Bydd gan y rheolwr drefniadau addas i roi gwybod ar unwaith i bennaeth y gwasanaeth ac uwch-swyddogion perthnasol eraill (yr awdurdod lleol) os bydd y gwasanaeth:
 - ddim yn cydymffurfio â pholisïau a gweithdrefnau;
 - yn methu â chyflawni neu roi sylw i faterion a godwyd mewn adroddiadau arolygu neu os na all wneud hynny;
 - yn darparu gwasanaeth nad yw wedi'i gynnwys yn y datganiad o ddiben.

Cod Ymarfer – Rheoliad 34 – Adroddiadau eraill i'r darparwr gwasanaethau

- Bydd y rheolwr yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith i roi gwybod i'r darparwr gwasanaethau yn unol â gofynion Rheoliadau 34 a 39(4).
- Bydd gan y rheolwr system ar waith i gyflwyno adroddiadau i'r darparwr gwasanaethau sy'n adlewyrchu'n gywir ansawdd a pherfformiad y gwasanaeth yn gyffredinol. Bydd hyn yn cynnwys trefniadau i'r rheolwr roi adborth ac i roi gwybod am unrhyw faterion brys y mae gofyn cymryd camau yn eu cylch ar unwaith. Mae hyn yn cynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i'r canlynol:
 - marwolaeth unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn sydyn neu heb esboniad;
 - argyfwng naturiol;
 - afreoleidd-dra ariannol;
 - pryderon sylweddol a godwyd gan y rheoleiddiwr gwasanaethau neu awdurdod lleol arall;
 - unrhyw ddigwyddiad sy'n effeithio ar y staff sydd ar gael.

Cod Ymarfer – Rheoliad 35 – Ymgysylltu ag unigolion ac eraill

- Bydd gan y rheolwr drefniadau addas i alluogi adborth ar bob agwedd ar y gwasanaeth a ddarperir a sicrhau bod y trefniadau hyn yn hygyrch i bob un o'r rheini a restrir o dan reoliad 35(1), ac yn ystyried eu barn.
- Bydd y rheolwr yn sicrhau bod y dulliau a ddefnyddir i gysylltu ag unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, ac i gael eu barn, yn briodol i'w hoed, lefel eu dealltwriaeth ac yn ystyried unrhyw gyflwr penodol neu angen o ran cyfathrebu.
- Bydd gan y rheolwr berthynas gadarnhaol â phobl y tu allan i'r gwasanaeth, a bydd ar gael yn hwylus i'r bobl hynny. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol:
 - Teuluoedd neu gynrychiolwyr enwebedig;
 - Unrhyw awdurdod lleol arall neu awdurdod lleol yn Lloegr;
 - rheoleiddwyr;
 - cyrff proffesiynol.

Cod Ymarfer – Rheoliad 38 – Dyletswydd i sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau yn gyfredol

- Bydd y rheolwr yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith i adolygu polisïau a gweithdrefnau yn unol â rheoliad 10.
- Bydd y rheolwr yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith fel bod staff yn gallu cael gafael ar y polisïau a'r gweithdrefnau i'w helpu i sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i unigolion, a'u bod yn gwybod am y polisïau a'r gweithdrefnau hynny ac yn eu deall.

Cod Ymarfer – Rheoliad 39 – Adolygiad o ansawdd y gofal

- Bydd gan y rheolwr drefniadau addas ar waith i asesu, monitro a gwella ansawdd a diogelwch y gwasanaeth. Mae hyn yn cynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i'r canlynol:
 - casglu a dadansoddi'r adborth gan y rheini a restrir o dan reoliad 35(1);
 - materion a gwersi a ddysgwyd wrth ddadansoddi cwynion a materion diogelu;
 - patrymau a thueddiadau a nodwyd drwy ddadansoddi hysbysiadau, materion diogelu, pryderon o ran chwythu'r chwiban, a chwynion;
 - canlyniad unrhyw adroddiadau arolygu gan reoleiddwyr;
 - archwiliadau o gofnodion.
- Bydd y rheolwr yn sicrhau bod y systemau archwilio a'r prosesau ar gyfer monitro ac adolygu'r gwasanaeth yn rhoi sicrwydd bod gwasanaeth o safon uchel yn cael ei ddarparu.
- Bydd gan y rheolwr drefniadau addas ar waith i sicrhau bod systemau a phrosesau yn cael eu hadolygu'n rheolaidd i alluogi'r rheolwr i weld ymhle y mae neu y gallai ansawdd a/neu ddiogelwch gwasanaethau fod dan fygythiad, gan ymateb yn briodol ac yn ddi-oed.

- Bydd gan y rheolwr drefniadau addas ar waith i sicrhau y caiff unrhyw adborth ei gydnabod a'i gofnodi ac yr ymatebir iddo fel sy'n briodol.
- Bydd gan y rheolwr drefniadau addas ar waith i sicrhau bod meysydd dysgu yn sgil cwynion, diogelu a chwythu'r chwiban yn cael eu rhannu â'r staff i wella'r gwasanaeth ac i annog arferion diogel a thosturiol ym maes cymorth.
- Bydd y rheolwr yn sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei dadansoddi a bod argymhellion yn cael eu gwneud i'r darparwr gwasanaethau ynghylch sut ac ymhle y gellir gwella ansawdd a diogelwch y gwasanaeth.

Llinell Ymholi 6: Y graddau y mae'r darparwr gwasanaethau yn gweithredu diwylliant o fod yn agored, yn ddiwyll ac yn onest ar bob lefel ac yn sicrhau bod achosion posibl o wrthdaro buddiannau yn cael eu rheoli mewn ffordd agored. **(Rheoliad 11, 30,41)**

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 11 – Dyletswydd gonestrwydd

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau bolisiâu a gweithdrefnau ar waith a fydd yn gefn i ddiwylliant o fod yn agored ac yn dryloyw, ac a fydd yn sicrhau bod y staff i gyd yn ymwybodol ohonynt ac yn eu dilyn. Mae'r polisiâu a'r gweithdrefnau hyn yn dilyn ac yn ystyried canllawiau Gofal Cymdeithasol Cymru ar ddyletswydd gonestrwydd proffesiynol ar gyfer gweithwyr proffesiynol ym maes gofal cymdeithasol sydd wedi'u cofrestru â Gofal Cymdeithasol Cymru.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n hybu diwylliant sy'n annog pawb i fod yn onest sy'n cynnwys:
 - bod yn agored ac yn onest wrth gysylltu â'r unigolion a restrir yn rheoliad 11 (a) a (b);
 - rhoi gwybodaeth am ddigwyddiadau a chanlyniad unrhyw ymchwiliadau a gynhelir;
 - cynnig ymddiheuriad am yr hyn sydd wedi digwydd, lle y bydd gwneud hynny yn briodol.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n cymryd camau i atal bwlio, erlyn a/neu aflonyddu ac yn mynd i'r afael â'r rhain yn briodol, gyda golwg ar y ddyletswydd i fod yn onest, ac i ymchwilio i unrhyw ddigwyddiad lle mae'n bosibl bod aelodau etholedig, uwch swyddogion (yr awdurdod lleol) neu aelodau eraill o'r staff wedi rhwystro rhywun arall rhag cyflawni ei ddyletswydd yntau i fod yn onest.
- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau system ar waith i sylwi ar achos posibl o dorri'r ddyletswydd i fod yn onest gan staff sydd wedi'u cofrestru'n broffesiynol, ac i ymdrin â hynny. Gall hyn gynnwys rhwystro rhywun arall rhag cyflawni ei ddyletswydd i fod yn onest. Bydd camau i fynd i'r afael â thorri amodau o'r fath yn cynnwys, lle y bo hynny'n briodol, gyfeirio rhywun at y rheoleiddiwr proffesiynol neu at gorff perthnasol arall.

Cod Ymarfer – Rheoliad 30 – Gwrthdaro buddiannau

- Bydd darparwyr gwasanaethau'n cynnal systemau priodol ac yn cymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod gwrthdaro gwirioneddol neu wrthdaro ymddangosiadol rhwng buddiannau'n cael eu nodi, eu hatal a'u cofnodi'n agored.

Cod Ymarfer – Rheoliad 41 – Dyletswydd gonestrwydd

- Mae'n rhaid i'r rheolwr weithredu mewn ffordd agored a thryloyw gydag –

- (a) unigolion;
- (b) unrhyw un o gynrychiolwyr yr unigolion hynny.

Arwain a Rheoli – Gwybodaeth

Rheoliad Cysylltiedig: *Rheoliad 12, 13, 28, 37, 42*

Llinell Ymholi 7: Y graddau y gall unigolion gael gafael ar wybodaeth am y gwasanaeth er mwyn eu galluogi i feithrin dealltwriaeth glir ohono a bod cofnodion sy'n ymwneud â'r ffordd y caiff y gwasanaeth ei ddarparu yn gywir, yn hygyrch ac ar gael i bobl a'u cynrychiolwyr. *(Rheoliad 12, 13, 28, 37, 42)*

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 12 – Gwybodaeth am y gwasanaeth

- Bydd canllawiau ysgrifenedig ar gael i'r unigolion a restrir yn rheoliad 12(2)(c) a 12(2)(d), os bydd yn briodol, sy'n rhoi gwybodaeth am y gwasanaeth.
- Bydd y canllawiau mewn iaith syml ac ar fformat sy'n adlewyrchu anghenion, oedran a lefel dealltwriaeth y sawl y bwriedir y gwasanaeth ar ei gyfer. Bydd y llawlyfr ar gael mewn fformatau a thrwy gyfryngau sydd ar gael yn hwylus ac yn briodol i'r gynulleidfa. Er enghraifft, iaith briodol ac iaith o ddewis yr unigolyn, print mawr, sain, cymhorthion cyfrifiadurol neu weledol. Os bydd gofyn, defnyddir y dull cyfathrebu a ffefrir gan yr unigolion i'w esbonio.
- Os bydd gofyn, rhoddir cymorth i unigolion ddeall cynnwys y canllawiau a'r hyn y maent yn ei olygu iddyn nhw.
- Bydd y canllawiau yn rhestru'r meysydd sy'n ofynnol o dan reoliad 12(3) a bydd hefyd yn cynnwys y canlynol:
 - trefniadau ar gyfer croesawu a chefnogi unigolion;
 - ethos, diwylliant a blaenoriaethau'r gwasanaeth, gan gynnwys crynodeb o'r datganiad o ddiben;
 - gwybodaeth am unrhyw brosesau cymorth ac amserlenni cysylltiedig, lle y bo'n berthnasol;
 - gwybodaeth am y broses o geisio cymorth, lle y bo'n briodol;
 - gwybodaeth am y broses o faethu i fabwysiadu;
 - sut i gael gafael ar yr adroddiad arolygu diweddaraf a luniwyd gan y rheoleiddiwr gwasanaethau;
 - y staff allweddol a fydd yn rhoi cymorth i'r unigolyn;
 - sut i gysylltu â rheolwr gwasanaethau mabwysiadu'r awdurdod lleol;

- hawl yr unigolyn i gyflwyno sylwadau a'r help sydd ar gael os bydd angen;
- y weithdrefn gwyno a sut mae gwneud cwyn;
- manylion cyswllt a rôl Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, y rheoleiddiwr gwasanaethau a Chomisiynydd Plant Cymru (fel sy'n briodol);
- gwybodaeth am hawl plant sy'n derbyn gofal i gael gafael ar wasanaethau eirioli annibynnol a'r cymorth sydd ar gael i blant er mwyn eu helpu i ddefnyddio gwasanaethau o'r fath;
- trefniadau ar gyfer mynegi barn ar y ffordd y caiff y gwasanaeth ei gynnal;
- ffioedd – ystod, unrhyw ffioedd neu gostau ychwanegol sy'n daladwy gan yr unigolyn, dull talu, hysbysu ynghylch cynnydd;
- telerau ac amodau, gan gynnwys o dan ba amgylchiadau y gellid rhoi'r gorau i ddarparu'r gwasanaeth a chyfnodau rhybudd;
- sut gall unigolion gael gafael ar eu cofnodion eu hunain.

Cod Ymarfer – Rheoliad 13 – Cytundeb gwasanaeth

- Bydd unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn cael copi o unrhyw gytundeb sy'n nodi, lle y bo hynny'n briodol:
 - gwybodaeth am y costau sy'n daladwy gan yr unigolyn, er enghraifft archwiliadau meddygol, costau teithio/milltired sy'n ymwneud ag asesiad, hyfforddiant a phresenoldeb mewn panel; ffioedd cais, costau cyfreithiol, ac ati; costau eraill a delir gan yr awdurdod sy'n lleoli; a telerau ac amodau'r gwasanaeth gan gynnwys terfynu contractau a chyfnodau rhybudd, er mwyn iddynt allu penderfynu am eu gofal a'u cymorth;
 - gwybodaeth am y gwasanaeth unigol a ddarperir.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n rhoi amcangyfrif ysgrifenedig i'r unigolion neu i'w cynrychiolwyr am unrhyw gostau'r cymorth sy'n daladwy gan yr unigolyn, mewn fformat sy'n hygyrch i'r unigolyn ac yn addas ar gyfer ei oedran a lefel ei ddealltwriaeth. Bydd hyn yn cynnwys manylion unrhyw gostau ychwanegol tebygol.

Cod Ymarfer – Rheoliad 28 – Cofnodion

- Bydd polisi a gweithdrefn ar waith ar gyfer nodi a rheoli cofnodion. Mae hyn yn cynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i'r canlynol:
 - diben, fformat, cyfrinachedd a chynnwys ffeiliau, gan gynnwys storio diogel a mynediad at ffeiliau achosion yn unol â'r rheoliadau;
 - trefniadau ar gyfer awdurdodi mynediad at gofnodion achosion mabwysiadu, ac ar gyfer awdurdodi datgelu gwybodaeth am fabwysiadu;
 - yr amgylchiadau pan ellid dymuno bod cofnodion neu wybodaeth ar gael, y tu mewn i'r gwasanaeth mabwysiadu neu y tu

allan iddo, at ddibenion ei swyddogaethau fel gwasanaeth mabwysiadu;

- sut y dylai'r staff ymdrin ag ymholiadau am fynediad neu ddatgeliad o'r fath a gan bwy y mae'r hawl i'w hawdurdodi;
- y gofyniad, cyn y gall y darparwr gwasanaethau wneud gwybodaeth neu gofnodion achos ar gael, y ceir cytundeb ysgrifenedig gan yr unigolyn y mae'r darparwr gwasanaethau am ddatgelu gwybodaeth neu gofnodion achos iddo y bydd yr unigolyn hwnnw'n eu cadw'n gyfrinachol. Nid yw'r gofyniad hwn yn cynnwys y plentyn na'r mabwysiadwr ond mae'n cynnwys unrhyw un arall yn yr awdurdod lleol neu y tu allan iddo, h.y. aelodau a chyflogeion yr awdurdod lleol ei hun, ac aelodau o'i banel mabwysiadu.
- Bydd y staff yn ymwybodol o'r polisi ac yn deall yn glir y gweithdrefnau ar gyfer cofnodi a rheoli cofnodion. Bydd hyn yn cynnwys hyfforddiant ym maes gwarchod gwybodaeth a'r camau i'w cymryd pan fydd perygl i wybodaeth bersonol gael ei datgelu.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n cadw'r holl gofnodion sy'n ofynnol er mwyn amddiffyn unigolion a chynnal y gwasanaeth yn effeithiol yn unol â'r hyn a bennir yn Atodlen 3 i'r Rheoliadau.
- Bydd pob cofnod yn cael ei gadw'n ddiogel, yn cael ei ddiweddarau a bydd trefn dda arno. Bydd y cofnodion yn cael eu paratoi, eu cynnal a'u defnyddio yn unol â deddfwriaeth diogelu data a gofynion statudol eraill ac fe'u cedwir am y cyfnod sy'n ofynnol yn unol â rheoliad 28(2)(e) i (g).
- Bydd cofnodion yn cael eu cadw'n ddiogel, gan gynnwys cofnodion electronig o dan warchodaeth cyfrinair.
- Bydd unigolion a'r staff yn cael gweld unrhyw gofnodion a'r wybodaeth a gedwir amdanynt gan y darparwyr gwasanaethau yn unol â gofynion cyfreithiol cyfredol.
- Bydd y darparwr gwasanaethau'n rhoi'r holl wybodaeth berthnasol o'i ffeiliau achosion, mewn ffordd amserol, i wasanaethau mabwysiadu rheoleiddiedig eraill a gwasanaethau mabwysiadu'r awdurdod lleol y mae'n gweithio gyda nhw i ddarparu gofal a chymorth i blentyn.

Cod Ymarfer – Rheoliad 37 – Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle ar gyfer cadw cofnodion

- Os bydd y cofnodion yn cael eu storio'n electronig, byddant yn ddiogel a bydd gan y staff godau mynediad unigol sy'n creu trywydd archwilio clir a fydd yn dangos pwy sydd wedi cofnodi unrhyw wybodaeth ac wedi diwygio unrhyw beth.

Llinell Ymholi 8: Y graddau y mae unigolion yn cael cymorth gan wasanaeth sy'n darparu nifer briodol o staff addas sydd â'r wybodaeth, y cymhwysedd, y sgiliau a'r cymwysterau i ddarparu'r lefelau gofal a chymorth sy'n ofynnol er mwyn galluogi'r unigolyn i gyflawni ei ganlyniadau personol. **(Rheoliad 7, 8, 9, 21,22,23,24,25)**

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 7 – Gofyniad i benodi rheolwr

- Mae darparwyr gwasanaethau yn rhoi gwybod i'r rheoleiddiwr gwasanaethau yn ysgrifenedig ac yn ddi-oed fel sy'n ofynnol gan y Rheoliad.

Cod Ymarfer – Rheoliad 8 – Gofynion o ran addasrwydd ar gyfer penodi rheolwr

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau addas i sicrhau bod y rheolwr yn addas ac yn alluog i redeg y gwasanaeth yn unol â'i ddatganiad o ddiben. Bydd hyn yn cynnwys sicrhau:
 - bod gan y rheolwr y cymwysterau priodol;
 - bod y rheolwr wedi'i gofrestru â Gofal Cymdeithasol Cymru (yn ddarostyngedig i reoliad 22(2)(e));
 - bod y rheolwr yn brofiadol o ran rheoli gwasanaethau gofal a darparu'r math o ofal a ddarperir;
 - bod y broses o archwilio cefndir darpar reolwyr yn cynnwys yr archwiliadau perthnasol sy'n ofynnol gan y rheoliadau i dawelu meddwl y prif swyddog bod yr unigolyn yn addas ac yn alluog i weithio gyda phlant agored i niwed.

Cod Ymarfer – Rheoliad 9 – Gofynion eraill mewn perthynas â'r rheolwr

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau ar waith i gynnal trafodaethau ffurfiol a rheolaidd gyda'r rheolwr, ac i roi cymorth iddo.
- Bydd darparwyr gwasanaethau yn helpu'r rheolwr i ymgymryd â hyfforddiant sy'n eu galluogi i gyflawni eu rôl yn effeithiol ac i gyflawni nodau'r gwasanaeth fel yr amlinellir yn y datganiad o ddiben ac yn unol â'r canllawiau ymarfer a argymhellir gan

Gofal Cymdeithasol Cymru.

- Os nad oes rheolwr wedi'i benodi, neu os nad yw'r rheolwr yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau am ba bynnag reswm (er enghraifft, os yw'n absennol o'i rôl oherwydd salwch), bydd darparwyr gwasanaethau yn sicrhau bod trefniadau priodol a chadarn ar waith o ran rheoli'r gwasanaeth yn ystod yr absenoldeb.

Cod Ymarfer – Rheoliad 21 – Staffio – gofynion cyffredinol

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau ddull mesuradwy, systematig amlwg ar waith i bennu nifer y staff a'r ystod o sgiliau/cymwysterau sy'n ofynnol er mwyn diwallu anghenion yr unigolyn am gymorth mewn ffordd ddibynadwy. Mae hyn yn ystyried, ond heb fod yn gyfyngedig i'r canlynol:
 - y datganiad o ddiben;
 - anghenion yr unigolyn am gymorth.
- Bydd lefelau staffio a'r cymysgedd sgiliau'n cael eu hadolygu'n barhaus ac yn cael eu haddasu i ymateb i anghenion y gwasanaeth wrth i'r rheini newid.
- Bydd trefniadau ar waith i ymateb i salwch neu absenoldeb staff er mwyn sicrhau bod anghenion unigolion am gymorth yn cael eu diwallu.

Cod Ymarfer – Rheoliad 22 – Addasrwydd y staff

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau systemau trwyadl ar waith ar gyfer dethol ac archwilio cefndir pob aelod o'r staff ac ymgeiswyr i wirfoddoli er mwyn iddynt allu penderfynu a ddylid eu penodi neu eu gwrthod. Mae hyn yn cynnwys y wybodaeth sydd yn atodlen 1 o'r Rheoliadau. Mae hyn hefyd yn cynnwys sicrhau cywirdeb eu geirdaon a'u cofnodion cyflogaeth blaenorol.
- Os defnyddir staff asiantaeth, bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod yr un archwiliadau'n cael eu cynnal ar eu cyfer gan yr asiantaeth ag a gynhelir ar gyfer staff a gyflogir yn barhaol, a bydd ganddynt dystiolaeth i ddangos bod yr archwiliadau hyn wedi'u gwneud. Gall hyn gynnwys cadarnhad a rhestrau gwirio a ddarperir gan unrhyw asiantaeth, lle y bo'r rhain yn ddigon dibynadwy a chadarn.
- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau broses ar waith i sicrhau bod y staff wedi cofrestru'n briodol â rheoleiddiwr proffesiynol a'r cofrestrriad hwnnw'n un cyfredol lle bydd gofyn neu, lle y bo hynny'n berthnasol, eu bod ar gofrestr wirfoddol achrededig.
- Wedi ystyried yr holl wybodaeth sydd ar gael, dylai darparwyr gwasanaethau benderfynu a oes gan yr unigolyn y sgiliau, y cymwysterau a'r cymeriad angenrheidiol i gyflawni'r rôl y mae'n cael ei gyflogi/ei roi ar waith i'w chyflawni.
- Os na fydd staff (gan gynnwys gwirfoddolwyr) yn bodloni'r meini prawf addasrwydd mwyach a nodir yn rheoliad 22(2), bydd y

darparwyr gwasanaethau'n cymryd camau priodol ac amserol. Er enghraifft, gallai'r rhain gynnwys y canlynol:

- hyfforddi a mentora;
 - darparu hyfforddiant a goruchwyliaeth ychwanegol;
 - defnyddio gweithdrefnau disgyblu neu gymhwysedd.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod staff yn cydymffurfio â'r codau ymarfer proffesiynol a, lle y bo hynny'n briodol, bydd darparwyr yn atgyfeirio achosion at y cyrff proffesiynol perthnasol yn achos staff lle mae amheuaeth ynghylch pa mor addas ydynt.
 - Os oes unrhyw bryderon bod aelod o'r staff wedi cam-drin unigolyn neu wedi rhoi unigolyn mewn perygl o gael ei gam-drin, bydd y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd ac unrhyw gorff cofrestru proffesiynol perthnasol yn cael gwybod gan y darparwr gwasanaethau'n ddi-oed.

Cod Ymarfer – Rheoliad 23 – Cefnogi a datblygu'r staff

- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod ganddynt raglen sefydlu sy'n galluogi pob aelod newydd o'r staff (gan gynnwys gwirfoddolwyr) i fod yn hyderus yn eu rolau a'u harferion. Bydd y staff a'r gwirfoddolwyr yn deall eu rolau a'u cyfrifoldebau.
- Bydd gweithwyr gofal cymdeithasol yn cwblhau'r rhaglen sefydlu berthnasol sy'n ofynnol gan Gofal Cymdeithasol Cymru o fewn amserlenni sydd wedi'u diffinio yn ogystal ag unrhyw raglenni sefydlu sy'n benodol i'r gwasanaeth.
- Bydd staff yn gallu cael gafael ar gopïau o unrhyw godau ymarfer perthnasol a chanllawiau ymarfer, gan gynnwys unrhyw rai sydd wedi'u cyhoeddi gan Gofal Cymdeithasol Cymru. Bydd y safonau sydd yn y codau a'r canllawiau ymarfer hyn yn cael eu hyrwyddo'n frwd.
- Pan ddefnyddir staff asiantaeth, rhoddir cyflwyniad i'r gwasanaeth iddynt sy'n cynnwys, ond heb ei gyfyngu i'r canlynol:
 - y datganiad o ddiben;
 - polisiâu a gweithdrefnau craidd;
 - trefniadau rheoli a goruchwyllo.
- Bydd y staff yn cael eu goruchwyllo yn eu rôl i'w helpu i bwysu a mesur eu harferion a sicrhau eu bod yn cynnal safon eu cymhwysedd proffesiynol. Bydd hyn yn cynnwys adborth am eu perfformiad gan unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth.
- Bydd y staff yn cyfarfod â'u rheolwr llinell neu swyddog cyfatebol, neu aelod uwch o'r staff, ar gyfer goruchwyliaeth un-i-un neu mewn grŵp (lle y bo'n briodol) o leiaf bob chwarter.
- Bydd pob aelod o'r staff yn cael ei arfarnu bob blwyddyn a bydd hynny'n gyfle i roi adborth am ei berfformiad a nodi meysydd lle bydd angen hyfforddiant a datblygiad er mwyn ei gynorthwyo yn ei rôl.
- Bydd anghenion hyfforddi, dysgu a datblygu ychwanegol aelodau unigol o'r staff yn cael eu nodi yn ystod mis cyntaf eu

cyflogaeth, ac fe'u hadolygir drwy gyfrwng y broses oruchwylio ac arfarnu.

- Bydd y staff yn cael cymorth i ddilyn hyfforddiant, i ddysgu ac i ddatblygu i'w galluogi i gyflawni gofynion eu rôl a diwallu anghenion yr unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n dadansoddi'r anghenion hyfforddi bob blwyddyn (neu'n amlach os bydd angen) er mwyn sicrhau bod gan y staff y sgiliau a'r cymhwysedd perthnasol i ddiwallu anghenion unigolion yn unol â'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n cadw cofnod ysgrifenedig o'r holl hyfforddiant a goruchwyliaeth, sy'n ofynnol a'r hyn sydd wedi'i gwblhau.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n cynorthwyo'r holl staff i gwblhau, lle y bo hynny'n briodol:
 - hyfforddiant craidd;
 - cymwysterau angenrheidiol a fyddai'n eu galluogi i barhau i gyflawni eu rôl;
 - hyfforddiant a gweithgareddau sy'n ofynnol at ddibenion datblygiad proffesiynol parhaus;
 - hyfforddiant arall y tybir ei fod yn briodol gan y darparwr gwasanaethau;
 - hyfforddiant craidd ac arbenigol ar gyfer ei rôl y bydd Gofal Cymdeithasol Cymru'n nodi ei fod yn gyson â'u rôl.

Cod Ymarfer – Rheoliad 24 – Gwybodaeth ar gyfer y staff

- Bydd darparwyr gwasanaethau'n casglu gwybodaeth ac yn ei darparu ar gyfer y staff yn unol â'r datganiad o ddiben. Mae hyn yn cynnwys gwybodaeth am y materion a ganlyn:
 - ethos a diwylliant y gwasanaeth;
 - yr ymddygiad a ddisgwyllir gan y staff a'r gweithwyr eraill;
 - rolau a chyfrifoldebau'r staff ac eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth;
 - polisïau a gweithdrefnau'r gwasanaeth;
 - y gofynion o ran cadw cofnodion;
 - cyfrinachedd a gofynion diogelu data;
 - gweithdrefnau disgyblu;
 - trefniadau ar gyfer rhoi gwybod am bryderon;
 - trefniadau ar gyfer pobl yn gweithio ar eu pen eu hunain.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod y staff yn gallu cael gfael ar y copiâu diweddaraf o'r holl bolisïau, gweithdrefnau a chodau ymarfer, a'u bod yn eu deall. Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod y staff wedi darllen y rhain yn ystod y cyfnod sefydlu ac yn profi aelodau staff eu bod yn parhau i'w deall drwy eu goruchwylio ac adolygu eu perfformiad.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod y staff yn cyflawni eu dyletswyddau'n unol â gofynion polisïau a gweithdrefnau.

- Bydd yr holl staff yn cael disgrifiad swydd ysgrifenedig sy'n datgan eu cyfrifoldebau'n glir, y dyletswyddau y disgwylir iddynt eu cyflawni ar y pryd a'u llinell atebolrwydd.
- Cynhelir cyfarfodydd staff rheolaidd (o leiaf chwe chyfarfod y flwyddyn), cofnodir y materion a drafodir a chymerir y camau priodol yn eu sgil.

Cod Ymarfer – Rheoliad 25 – Gweithdrefnau disgyblu

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau weithdrefn ddisgyblu, yn unol â chyfraith cyflogaeth, i ymdrin â pherfformiad ac ymddygiad gweithwyr. Mae hyn yn cynnwys:
 - gwybodaeth am yr hyn sy'n ymddygiad derbyniol ac annerbyniol a pha gamau a gymerir os bydd ymddygiad aelod o'r staff yn destun pryder.
 - y trefniadau ar gyfer atal aelod o'r staff o'i waith (neu ei drosglwyddo i ddyletswyddau eraill) yn ystod cyfnod pan fydd unrhyw honiadau o gam-drin neu bryderon difrifol ynghylch diogelwch neu lesiant unigolion yn destun ystyriaeth neu ymchwiliad.
- Os bydd amheuaeth ynghylch addasrwydd gwirfoddolwr, o ganlyniad i unrhyw gamymddwyn/diffyg cymhwysedd honedig sy'n peri pryder, bydd y darparwr gwasanaethau'n cymryd camau priodol ac amserol. Er enghraifft, gallai'r rhain gynnwys:
 - Darparu hyfforddiant a goruchwyliaeth ychwanegol;
 - cymhwyso'r broses ddisgyblu yn anffurfiol i'r gwirfoddolwr lle y bo'n briodol;
 - atgyfeirio at y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd neu'r heddlu, lle y bo'n briodol.
- Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod y staff yn ymwybodol o'r gweithdrefnau disgyblu a'r gweithdrefnau cwyno perthnasol, ac yn eu deall.
- Bydd adroddiad ysgrifenedig am unrhyw ymchwiliadau disgyblu a'r camau a gymerir yn cael ei gadw ar ffeil y gweithiwr yn unol â deddfwriaeth cyflogaeth a diogelu data.

Llinell Ymholi 9: Y graddau y mae pobl sy'n gweithio yn y gwasanaeth yn cael eu cefnogi i leisio pryderon am y gwasanaeth drwy weithdrefnau chwythu'r chwiban. **(Rheoliad 32, 40)**

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 32 – Chwythu'r Chwiban

- Mae polisi chwythu'r chwiban hygyrch ar waith. Mae hyn yn cynnwys:
 - y weithdrefn ar gyfer lleisio pryder;
 - y dulliau diogelu sydd ar waith ar gyfer staff sy'n lleisio pryder;
 - sut bydd pryderon yn cael eu hymchwilio.
- Bydd y staff yn ymwybodol o sut mae lleisio pryderon, a byddant wedi cael hyfforddiant ar sut mae gwneud hyn, a bydd mecanweithiau a chymorth ar gael i'w galluogi i wneud hyn.
- Dylid cael cydsyniad (lle y bo'n ymarferol) i ddatgelu manylion pryder os bydd angen fel y gellir cynnal ymchwiliad effeithiol, a sicrhau cyfrinachedd drwy gydol y broses ymchwilio oni fydd rhwymedigaethau proffesiynol neu statudol sy'n golygu na fyddai hyn yn bosibl, fel y rheini sy'n ymwneud â diogelu.
- Ni fydd unigolion yn wynebu unrhyw erledigaeth nac anfantais yn sgil mynegi eu pryderon.
- Dilynir trywydd pob honiad o gam-drin a phob digwyddiad o gam-drin yn ddi-oed yn unol â pholisi a gweithdrefnau diogelu'r darparwr gwasanaethau a'r trefniadau diogelu lleol.
- Bydd systemau ar waith i sicrhau bod pob pryder yn cael ei ystyried yn ddi-oed yn unol â pholisi a gweithdrefnau diogelu'r darparwr gwasanaethau. Mae hyn yn cynnwys:
 - cynnal adolygiad i bennu lefel yr ymchwiliad a'r camau y bydd gofyn eu cymryd ar unwaith, gan gynnwys atgyfeirio'r achos at yr awdurdodau priodol er mwyn cynnal ymchwiliad. Gallai hyn gynnwys ceisio cyngor gan y rheoleiddiwr gwasanaethau neu staff diogelu'r awdurdod lleol.
 - os gwelir bod meysydd lle mae angen gwella neu lle mae'r gwasanaeth yn methu, gweithredu ar y rhain ar unwaith;
 - sicrhau bod gan staff a phobl eraill sy'n ymwneud â'r broses o ymchwilio i bryderon y lefel gywir o wybodaeth a sgiliau. Dylent ddeall y prosesau sy'n ymwneud â diogelu ac ymateb i bryderon.
- Cedwir cofnodion o bryderon a'u monitro i nodi tueddiadau a meysydd risg lle y gall fod angen cymryd camau. Bydd camau a gymerir wrth ymateb i chwythu'r chwiban yn ddarostyngedig i adroddiadau o fewn y trefniadau llywodraethu.

Cod Ymarfer – Rheoliad 40 – Cymorth i godi pryderon

- Bydd y rheolwr yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith fel bod:
 - y staff a'r unigolion yn ymwybodol o'r polisi chwythu'r chwiban ac yn ei ddeall;
 - staff yn deall na fydd darparu gwasanaeth gwael na diffyg pryder am les unigolion yn cael ei oddef, a'u bod yn cael eu hannog a'u cefnogi i riportio materion sy'n destun pryder;
 - sicrhau bod y staff ac unigolion yn deall bod croeso ac anogaeth iddynt fynegi pryderon, ac na chânt eu hanwybyddu.

Llinell Ymholi 10: Y graddau y mae cyrff rheoleiddio perthnasol ac asiantaethau statudol yn cael eu hysbysu lle bydd pryderon a digwyddiadau arwyddocaol yn effeithio ar unigolion. **(Rheoliad 29)**

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 29 – Hysbysiadau

- Bydd gan y darparwyr gwasanaethau drefniadau addas i roi gwybod i'r rheoleiddiwr gwasanaethau ac awdurdod lleol yr ardal lle y caiff plentyn ei leoli i'w fabwysiadu am ddigwyddiadau a nodir yn Atodlen 4 i'r Rheoliadau. Bydd hysbysiadau'n cael eu gwneud yn ddi-oed, o fewn 24 awr i'r digwyddiad fel arfer.

Llinell Ymholi 11: Y graddau y mae'r gwasanaeth yn hyrwyddo polisi a gweithdrefn gwyno hawdd i bobl eu defnyddio ac yn dangos ei fod yn dysgu yn sgil cwynion i wella'r gwasanaeth. (*Rheoliad 31, 36*)

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 31 – Polisi a gweithdrefn gwyno

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau bolisi cwyno hawdd ei ddefnyddio sy'n cynnwys cam datrys anffurfiol, a bydd yn esbonio –
 - pwy sy'n gallu gwneud cwyn ac ynghylch beth;
 - at bwy y dylid mynd i drafod pryder/cwyn;
 - sut y gellir helpu unigolion i wneud cwyn;
 - gwybodaeth am gael eiriolaeth annibynnol, os bydd ar gael;
 - sut yr ymdrinnir â chwynion;
 - camau ac amserlenni'r broses;
 - sut mae uwchgyfeirio pryder/cwyn at yr awdurdod lleoli neu awdurdod yr ardal, Comisiynydd Plant Cymru a/neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- Bydd y polisi a'r gweithdrefnau mewn fformat hawdd eu darllen. Byddant wedi'i hysbysebu'n dda, ac ar gael yn rhwydd ac yn hwylus i unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, eu teuluoedd, pobl eraill sy'n bwysig iddynt, ymwelwyr, y staff a phobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth.
- Bydd gwybodaeth am lwybrau cwyno eraill yn cael ei chynnwys i helpu achwynwyr os na fyddant yn fodlon ar y camau a gymerir gan y darparwr gwasanaethau. Er enghraifft, ceir gwybodaeth am weithdrefn gwyno'r asiantaeth leol neu awdurdod yr ardal, Comisiynydd Plant Cymru a/neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- Bydd unigolion yn gallu cwyno yn ysgrifenedig neu ar lafar wrth y staff a dylid cydnabod y cwynion hyn oni fyddant yn ddienw.
- Bydd y staff yn ymwybodol o'r polisi cwyno ac yn deall sut mae ymateb yn briodol i gwynion.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod unrhyw sylwadau neu gwynion yn cael eu cydnabod, yn cael sylw'n ddi-oed a bod yr achwynydd yn cael gwybod am unrhyw ddatblygiadau.
- Bydd adroddiad ysgrifenedig yn cael ei ddarparu i'r achwynydd yn nodi canlyniad y gŵyn ac unrhyw gamau i'w cymryd.
- Dylid cael cydsyniad (lle y bo'n ymarferol) i ddatgelu manylion cwyn os bydd angen fel y gellir cynnal ymchwiliad effeithiol, a sicrhau cyfrinachedd drwy gydol y broses gwyno oni fydd rhwymedigaethau proffesiynol neu statudol sy'n golygu na fyddai hyn yn bosibl, fel y rheini sy'n ymwneud â diogelu.
- Ni fydd unigolion yn wynebu unrhyw wahaniaethu nac anfantais oherwydd iddynt gyflwyno sylwadau neu gwynion, ac ni roddir y

gorau i ddarparu gwasanaeth na chyfyngu ar y gwasanaeth a ddarperir yn sgil hynny ychwaith.

- Bydd systemau ar waith i sicrhau bod pob cwyn yn cael ei hymchwilio yn unol â'r amserlenni sydd wedi'u nodi ym mholisi cwynion y darparwr gwasanaethau. Bydd hyn yn cynnwys y canlynol:
 - cynnal adolygiad i bennu lefel yr ymchwiliad a'r camau y bydd gofyn eu cymryd ar unwaith, gan gynnwys atgyfeirio'r achos at yr awdurdodau priodol er mwyn cynnal ymchwiliad. Gallai hyn gynnwys y rheoleiddiwr gwasanaethau neu dimau diogelu'r awdurdod lleol;
 - os gwelir bod meysydd lle mae angen gwella neu lle mae'r gwasanaeth yn methu, gweithredu ar y rhain ar unwaith.
- Bydd gan y staff a'r bobl eraill sy'n ymwneud ag ymchwilio i gwynion y lefel gywir o wybodaeth a sgiliau i wneud hyn. Byddant yn deall proses gwyno'r darparwr gwasanaethau a byddant yn gyfarwydd ag unrhyw ganllawiau cyfredol cysylltiedig.
- Bydd cofnodion o gwynion yn cael eu cadw a'u monitro i nodi tueddiadau a meysydd risg lle y gall fod angen cymryd camau ymlaen llaw.
- Bydd adroddiad ynghylch y camau a gymerir i ymateb i gwynion fel rhan o'r trefniadau llywodraethu ar gyfer y gwasanaeth.

Cod Ymarfer – Rheoliad 36 – Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle i gofnodi digwyddiadau a chwynion

- Bydd y rheolwr yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith ar gyfer cofnodi'r materion a restrir yn rheoliad 29.
- Bydd gan y rheolwr systemau a phrosesau ar waith i sicrhau bod unrhyw gofnodion sy'n cael eu cadw yn ddarllenadwy, yn gywir ac yn ddiogel.

Llinell Ymholi 12: Y graddau y mae'r gwasanaeth yn cefnogi darpar fabwysiadwyr a mabwysiadwyr sydd wedi'u cymeradwyo. (*Rheoliad 42*)

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 42 – Darpar fabwysiadwyr a mabwysiadwyr sydd wedi'u cymeradwyo

- Mae gan ddarparwyr gwasanaethau gynlluniau ystgrifenedig ar gyfer gweithredu a gwerthuso strategaethau effeithiol i recriwtio digon o fabwysiadwyr i ddiwallu anghenion yr ystod o blant sy'n aros i gael eu mabwysiadu'n lleol.
- Mae gan ddarparwyr gwasanaethau wybodaeth ysgrifenedig glir am y broses baru, cyflwyno a lleoli, yn ogystal ag unrhyw gymorth y bydd ei angen ar ddarpar fabwysiadwyr neu fabwysiadwyr sydd wedi'u cymeradwyo, i hwyluso hyn.
- Mae darparwyr gwasanaethau yn trefnu bod y meini prawf cymhwysra, gwybodaeth am ddod yn rhiant mabwysiadol, a'r hyn syn ddisgwyliedig gan fabwysiadwyr ar gael.
- Mae gan ddarparwyr gwasanaethau drefniadau ar waith ar gyfer adegau pan fydd rhywbeth yn amharu ar y lleoliad neu'r mabwysiadu, ac maent yn darparu cymorth i'r rhai yr effeithiwyd arnynt.

Llinell Ymholi 13: Y graddau y mae darparwyr gwasanaethau'n sicrhau y darperir y gwasanaethau mewn lleoliad ac amgylchedd sy'n addas ar gyfer gweithredu'r gwasanaeth. (*Rheoliad 26, 27*)

Sut beth yw da

Cod Ymarfer – Rheoliad 26 – Gofyniad cyffredinol

- Rhaid i leoliad, cynllun a maint y safle fod yn addas ar gyfer y gwasanaeth sy'n cael ei ddisgrifio yn y datganiad o ddiben.

Cod Ymarfer – Rheoliad 27 – Addasrwydd y safle

- Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau le addas ar y safle, fel ystafell gyfarfod a rennir, i sicrhau preifatrwydd ar gyfer goruchwyllo staff.
- Bydd cofnodion yn cael eu cadw'n ddiogel yn unol â gofynion deddfwriaethol.